

DOI: 10.35774/econa2022.02.045

JEL classification: E22, E44, G24

UDC: 336.76.07

Марко ГОЛОВАЧ

аспірант кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Університет банківської справи, Україна

E-mail: markoo@gmail.com

ORCID ID: 0000-0002-0309-8475

ResearcherID CAE-9511-2022

ПОНЯТТЯ ТА ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ

АНОТАЦІЯ

У статті досліджено підходи науковців та законодавця до визначення поняття ринку цінних паперів, його особливостей та напрямків у роботах дослідників до розуміння фінансової безпеки ринку цінних паперів. Встановлено, що саме на державу покладається обов'язок регулювання інвестиційних процесів на ринку цінних паперів, який спрямований на збільшення ресурсів та перенаправлення грошових мас на проведення операцій з цінними паперами учасниками цього ринку, а також те, що захист їх має гарантуватись державою. Підкреслена необхідність стимулювання саме вітчизняного інвестора – фізичних та юридичних осіб з України до збільшення частки їх капіталу на ринку цінних паперів поміж інших учасників цього ринку. З цього, визначено пріоритетну роль держави щодо формування безпечної інфраструктури ринку цінних паперів. На підставі проаналізованих праць виділено обставини які безпосередньо впливають на фінансову безпеку ринку цінних паперів, а саме: залежність від глобальних економічних процесів, політичні, безпекові, соціальні чинники, які впливають на цей ринок, недостатня капіталізація ринку цінних паперів, незбалансованість інструментів які пропонуються на ринку цінних паперів, невпевненість фізичних та юридичних осіб в фінансовій стабільності вітчизняної економіки, низька зацікавленість населення в інвестуванні в цінні папери, рівень доходів населення. Враховуючи фактори які позначаються на фінансовій безпеці ринку цінних паперів досліджено його вплив на соціально-економічну стабільність держави. Обґрунтована потреба у вдосконаленні механізмів забезпечення фінансової безпеки ринку цінних паперів як комплексу спільних дій та заходів, черговість впровадження яких буде сприяти розвитку ринку цінних паперів в умовах збільшення кількості зовнішніх деструктивних факторів. Встановлено, що у випадку вдосконаленні механізмів забезпечення фінансової безпеки ринку цінних паперів відбудеться зменшення наслідків негативного впливу ризикового середовища на фінансову сферу, підвищиться рівень фінансової сфери держави в цілому та покращиться темпи її економічного зростання.

Ключові слова: ринок цінних паперів; фінансові ринки; вплив на ринок цінних паперів; інвестор; фінансова сфера; негативні чинники ринку цінних паперів.

Вступ

В сучасних умовах ринок цінних паперів вже досяг того рівня коли відмінності між національними ринками майже стерлись та усунулись територіальні кордони, що призводить до формування великого, пов'язаного глобального ринку.

У країнах Європейського Союзу, Азії, Сполучених Штатів Америки ринки цінних паперів є найбільш динамічно зростаючими частинами фінансової сфери. Об'єм ринків

цінних паперів зростає в рази швидше, ніж обсяг операцій на товарних ринках. Особливо значну динаміку росту показали компанії S&P 500 індекс яких зріс на більш ніж 65% починаючи з моменту його падіння на початку пандемії і до тепер. Створення ринків цінних паперів є маркером високого рівня економічного розвитку. У країнах Європейського Союзу через ринок цінних паперів відбувається рух капіталів, перерозподіл трудових та матеріальних

© Марко Головач, 2022

Отримано: 26.04.2022 р.

Рекомендовано до друку: 11.05.2022 р.

Опубліковано: 19.05.2022 р.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0, яка дозволяє необмежене повторне використання, розповсюдження та відтворення на будь-якому носії, за умови правильного цитування оригінальної роботи.

Як цитувати: Головач М. Поняття та значення фінансової безпеки ринку цінних паперів. *Економічний аналіз*. 2022. Том 32. № 2. С. 45-52. DOI: 10.35774/econa2022.02.045

ресурсі між різними галузями виробництва. Ринок цінних паперів відрізняється від інших фінансових ринків тим, що розподіл і перерозподіл капіталу компаній між галузями може відбуватись найлегше.

На сучасному етапі розвитку ринок цінних паперів характеризується емісійними процесами цінних паперів, збільшенням кількості суб'єктів господарювання, які є емітентами цих цінних паперів. У зв'язку з чим питання забезпечення фінансової безпеки ринку цінних паперів є надзвичайно актуальним через важливість, складність та актуальність на сьогодні цієї області ринкових відносин.

Інтеграційні процеси, які якісно змінюють систему економічних відносин між державами, впливають на зміну інфраструктури ринку цінних паперів у світі. В останні роки фінансова рівновага між старим та новим світом відновлюється, не відстає від цих процесів і Азія, проте Україна, поки, лишається осторонь цих процесів.

Безпечне функціонування ринку цінних паперів, у зв'язку з вищенаведеними обставинами не лишається осторонь іноземних та вітчизняних науковців. Питання фінансової безпеки ринку цінних паперів досліджують багато іменитих вчених, серед яких: В. К. Сенгачов, О. І. Барановський, А. А. Іванов, А. Е. Городецький, Л. О. Коковський, П. А. Колпаков, В. А. Міхалкін, О. І. Гапонюк, Є. Н. Кондрат, В. Ю. Єдинак, В. В. Барабін, Е. А. Юмаєв, С. А. Старшинін, П. Ю. Антонов, К. Б. Утраєв, Я. М. Миркін, Т. Б. Бердникова, Т. Є. Паєнтко, Т. В. Поплавська.

Мета статті

Більшість досліджень у цій сфері мають науковий характер, присвячені невеликій групі проблем. В той самий час, не до кінця дослідженими лишаються основи фінансової безпеки ринку цінних паперів, протидія кримінальних процесів на ринку та особливості впливу фінансової безпеки ринку цінних паперів на економічну безпеку держави в цілому. Недостатня розробленість окреслених питань визначає актуальність обраної теми дослідження. Дане дослідження присвячене підходам до визначення і

забезпечення фінансової безпеки ринку цінних паперів.

Виклад основного результату дослідження

Ринок цінних паперів не прямо, але тісно пов'язаний з іншими сегментами фінансового ринку. Одним з таких пов'язаних елементів є кредитний ринок, оскільки багато операцій на ринку цінних паперів відбуваються в рахунок позикових коштів, адже за часту учасники ринку цінних паперів здійснюють торгівлю не за власні кошти, а за так зване «плече». Ринок дорогоцінних металів пов'язаний з ринком цінних паперів, причому така залежність може бути як прямою, так і обернено пропорційною, оскільки дорогоцінні метали є альтернативою для інвестора при вкладенні коштів. Валютний ринок також пов'язаний з глобальним ринком цінних паперів, оскільки негаразди на ринку цінних паперів в Сполучених Штатах Америки, Європі, Китаї чи Японії прямо впливають на курс долара США, Євро, Китайського Юаня чи Японської Єни. Враховуючи це все, ринок цінних паперів є надзвичайно важливим елементом в інвестиційній діяльності суб'єктів, а його розвиток в Україні має бути однією з цілей побудови міцної ринкової економіки.

В свою чергу у вітчизняному науковому полі відсутня єдність у співвідношенні понять фондовий ринок та ринок цінних паперів. Частина науковців наполягають, що ринок цінних паперів та фондовий ринок не можна ототожнювати. На думку цієї групи науковців, фондовий ринок та ринок цінних паперів це як частина та ціле. Інші ж вважають, що вже на даному етапі його розвитку ці поняття є тотожними, оскільки не існує чіткого розмежування між короткостроковими (облігації, векселі) та довгостроковими (акції, облігації) цінними паперами які торгуються на ринку цінних паперів на ряду з іншими інструментами грошового ринку включаючи деривативи. Особисто я є прихильником другої групи.

Фондовий ринок походить від англійського слова Fund чи французького – found, які позначають грошовий капітал. Саме в такому значенні цей термін увійшов в інші мови, в тому числі і в українську, як слово іншомовного походження. Законодавець у частині 1 статті 4 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» ототожнює ринок

цінних паперів і фондовий ринок та визначає його, як сукупність учасників фондового ринку та правовідносин між ними щодо емісії (видачі), обігу, виконання зобов'язань, викупу та обліку цінних паперів (у тому числі деривативних цінних паперів [2]. Барановський О. І. ототожнює поняття ринку цінних паперів і фондового ринку, вказує на зникнення межі між довготерміновими і короткотерміновими цінними паперами. В торгах, крім акцій та облігацій, беруть участь інструменти грошового ринку і деривативи [3]. Торкановський В. С. вказує, що фондовий ринок є ринком цінних паперів, здійснюваний фондовими біржами. У цьому підході ринок цінних паперів і фондовий ринок співвідносяться відповідно як ціле і частина [4]. Батяєва Т. А. та Столяров І. І. ототожнюють поняття фондового ринку і ринку цінних паперів і наголошують на посередницькій ролі фондового ринку при переміщенні тимчасово вільних коштів від інвесторів до емітентів цінних паперів [5]. Іванов О. А. зазначає, що фондовий ринок відіграє визначну роль у ринковій економіці і сприяє акумулюванню та перерозподілу грошових коштів у найбільш вигідні сфери, опосередковуючи стосунки між суб'єктами економіки [6]. Базилевич В. Д. ототожнює ринок цінних паперів з фондовим ринком і визначає його як інститут, що забезпечує купівлю-продаж цінних паперів. На думку автора фондовий ринок,— це система економічних і правових відносин, що пов'язана з випуском та обігом цінних паперів [7]. Галанов В. А. ототожнює ринок цінних паперів і фондовий ринок, хоча автор робить наголос на тому, що у вузькому розумінні поняття фондовий ринок охоплює лише цінні папери корпорацій [8]. Міркін Я. М. зазначає про тотожність понять ринок цінних паперів і фондовий ринок, визначаючи їх як сегмент грошового ринку і ринку капіталів [9]. Бердникова Т. Б. ототожнює поняття фондового ринку і ринку цінних паперів та вказує на його виключну роль для соціально-економічного розвитку держави. Фондовий ринок є особливим видом фінансово-правових відносин з приводу купівлі-продажу цінних паперів, що стимулює мобілізацію капіталів і забезпечує перерозподіл вільних коштів [10].

З аналізу наведених висновків та праць науковців стає зрозумілим, що вже давно

відбувся той етап розвитку ринку цінних паперів коли фінансові потоки не залежать від виробництва чи іншої предметності, перебувають не у вартісному, а віртуальному значенні. Таким чином, здійснюється відхід від еквівалентного обміну та перехід до спекулятивного характеру торгів на ринках цінних паперів.

Невміла гра з реальними та віртуальними фінансами неминуче призводить до накопичення зовнішнього боргу і створює безпосередню загрозу фінансовій, а отже, і економічній безпеці країни [11].

Ринок цінних паперів є проявом віртуальних фінансів, на якому торгуються цінні та корпоративні цінні папери. Завдяки ринку цінних паперів запускаються стартапи, які часту збирають мільярдні інвестиції (їх називають єдинорогами) і не рідко вони не приносять очікуваного прибутку. Вже давно очевидно, що ринок цінних паперів і є новою економічною епохою, ринки криптовалюти ще не скоро його зможуть замінити, а це робить його дуже вразливим до факторів недобросовісного втручання.

Держави вже давно виробили механізми гарантування чи хоча б часткового гарантування безпеки в матеріальній сфері. Як приклад можна назвати гарантування вкладів осіб у банках державою, гарантування в сільському господарстві, промисловості та інші. Що ж до ринку цінних паперів, ситуація складається не так просто адже приходиться захищати те що не можна відчути. Механізми гарантування фінансової безпеки у цій сфері мали б бути навіть більш пріоритетними, оскільки коло для зловживань є ширшим, а наслідки зловживань можуть бути більш згубними.

Події останніх років показали, що питання безпеки є нарізним комнем для нормальної життєдіяльності будь якого утворення, чи то держава, чи ринок цінних паперів. Враховуючи, що підходить до розуміння поняття ринку цінних паперів не є ідентичними складається ситуація, що і розуміння фінансової безпеки ринку цінних паперів не у всіх науковців є однаковим. З огляду на це варто їх проаналізувати.

Герасименко О. М. вказує, що економічна безпека розглядається як безпосередня форма прояву загрози, що має ймовірне математичне

значення. Це означає, що критерії безпеки, у тому числі й критерії безпеки фондового ринку, завжди залежать від певних показників та індикаторів і можуть бути прораховані [12]. Іванов А. А. визначає, що безпека фондового ринку — це такий стан його сегментів та інститутів, за якого гарантується захист з боку держави і саморегульованих організацій і гармонійний розвиток фінансової системи і всіх фінансових відносин і процесів у державі [6]. Паєнтко Т. В. та Поплавська М. В. зазначають, що безпека фондового ринку — стан, що базується перш за все на обсязі його капіталізації. Рівень капіталізації дозволяє забезпечити стійкий фінансовий стан емітентів, власників, покупців, інститутів спільного інвестування, посередників і консультантів, а також реєстраторів, депозитаріїв і зберігачів [13]. Ладюк О. Д. вказує, що безпека фондового ринку разом із страховим віднесена за класифікацією до небанківського фінансового сектору. І саме для безпеки фондового ринку капіталізація має бути на тому рівні, що сприятиме досягненню стійкого фінансового стану емітентів. Однак разом із цим професор наголошує і на виключній важливості заходів захисту від внутрішніх і зовнішніх загроз, визнаючи тим самим, що самого таки фінансування для порядку і безпеки все ж замало, потрібен грамотний контроль і чітко виписані правила поведінки [14]. Махмудов О. Г. визначає наріжною характеристикою безпеки фондового ринку наявність на ньому пайових інвестиційних фондів, що дають можливість невеликим приватним інвесторам мати доступ до високоприбуткового ринку, як це відбувається, скажімо, у США. Він же наголошує на тому, що органам контролю потрібно вести постійний моніторинг загроз, що постають у цьому секторі. Це значно полегшує завдання розробки і своєчасного впровадження нейтралізуючих негативний вплив заходів [15]. Уваров О. та Фоміна Л. визначили, що безпека ринку цінних паперів — сукупність законодавчих, правозастосовчих і регулятивних заходів, що використовуються державою, її інститутами та конкретними учасниками для захисту своїх інтересів. Причому автори наголошують на тому, що безпеку ринку цінних паперів доцільно розглядати за сегментами на основі

класифікаційних ознак [16]. Барановський О. І. зазначає, що фінансова безпека фондового ринку — це оптимальний обсяг його капіталізації (з огляду на цінні папери, їхню структуру, дохідність і рівень ліквідності), здатний забезпечити стійкий фінансовий стан емітентів, власників, покупців, організаторів торгівлі, торговців, інститутів спільного інвестування, брокерів, консультантів, реєстраторів, депозитаріїв, зберігачів, галузей господарського комплексу, регіонів і держави загалом [3]. Старшинін С. А. припускає, що економічна безпека ринку цінних паперів — це такий стан усіх сегментів і учасників фондового ринку, за якого мінімізуються впливи внутрішніх і зовнішніх загроз, забезпечується гарантований захист інтересів усіх учасників ринку на основі створення ефективної системи його регулювання, розвитку ринкової інфраструктури, вільного доступу до зацікавлених осіб до інформації про ринок, що зумовлює створення адекватного механізму міжгалузевого і міжрегіонального переливання капіталу [17].

Проаналізувавши вищезгадані підходи науковців до визначення поняття фінансова безпека ринку цінних паперів стає зрозумілим, що більшість з них пов'язують незадовільний рівень фінансової безпеки ринку цінних паперів з нестабільністю фінансового стану суб'єктів цього ринку. З таким висновком не можна однозначно погодитись, адже не завжди велика капіталізація є основним показником безпеки ринку цінних паперів. Історія знає велику кількість прикладів, що підтверджують цю тезу, починаючи від тюльпанової-фінансової кризи, закінчуючи медичним стартапом Theranos на чолі з Елізабет Холмс. Опираючись на думку інших науковців, які вказують, що фінансова безпека ринку цінних паперів залежить від норм і правил згідно яких цей ринок працює наводить на думку, що в основному від правил і контролю дотримання цих правил залежить фінансова безпека ринку цінних паперів. З цього випливає, що правила ці визначаються конкретною державою у її законах та підзаконних нормативно-правових актах, виконання цих правил контролює теж держава в особі виконавчих органів влади. Враховуючи все це безпечний ринок цінних паперів формується в державі з чіткими та

зрозумілими правилами гри за належного їх виконання всіма суб'єктами та ефективного контролю з боку держави.

Враховуючи запропонований підхід та погляди згаданих науковців можна сформулювати власний підхід до визначення поняття фінансової безпеки ринку цінних паперів.

Фінансова безпека ринку цінних паперів – це такий стан ринку цінних паперів, який є сприятливим для стабільної роботи та розвитку його суб'єктів та забезпечується належним законодавчим регулюванням та якісним контролем з боку органів державної влади.

Проте, таке визначення буде працювати лише в ідеальному середовищі. За реальних умов, ринок цінних паперів, який найкраще врегульований та контрольований з боку держави буде піддаватись постійним впливам, таким як відсутність інфраструктури, недостатня прозорість інформації про ринок цінних паперів, слабка інвестиційна зацікавленість малого, середнього бізнесу та домогосподарств, не чіткий баланс між ринковою капіталізацією та реальною вартістю акцій, а також більш глобальних таких як безпекова ситуація в державі та навколо неї, інфляційні та кризові процеси. Ряд цих проблем створюють перешкоди для залучення фінансових ресурсів, а це призводить до основної його проблеми – нерозвиненості. Оцінка FTSE демонструє, що український фондовий ринок за ступенем свого розвитку не досягає рівня Frontier Market – ринків «граничного», найнижчого рівня. Показовим є те, що безпека фінансових ринків, поряд із фінансовою безпекою суб'єктів господарювання, домашніх господарств і грошово-кредитної сфери, віднесена до структури фінансової безпеки держави [18] і серед інших складових внесена до Методичних рекомендацій оцінки рівня економічної безпеки держави [19].

Варто сказати, що на разі існують дві моделі, які визначають як держава убезпечує ринок цінних паперів. Перший – це коли держава монополізує функції по регулюванню ринку в одному органі державної влади. Другий – це передача більшості основних функцій саморегульвнї організаціям. Україна

звісно що використовує перший метод контролю у сфері ринку цінних паперів.

Відповідно до статті 5 Закону України «Про державне регулювання ринків капіталу та організованих товарних ринків» державне регулювання ринку цінних паперів здійснює Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Інші державні органи здійснюють контроль за діяльністю учасників ринку цінних паперів у межах своїх повноважень, визначених чинним законодавством[22]. Ця норма корелює з статтею 139 Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки», яка вказує, що регулювання ринків капіталу здійснюють держава та саморегульвнї організації. Державне регулювання ринків капіталу здійснюють Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, а також інші державні органи у межах повноважень, визначених законом[2].

Інші державні органи, які здійснюють діяльність з регулювання ринку цінних паперів можна також розділити на декілька груп. Перша – це органи загально-державного регулювання, а саме: Президент України, Кабінет Міністрів України, Верховна Рада України. Конституція України визначає повноваження цих органів в сфері регулювання ринків цінних паперів. Другу групу державних органів, які здійснюють діяльність з регулювання ринку цінних паперів в Україні складають Міністерство фінансів України, Антимонопольний комітет України, Фонд державного майна України, Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку та інші, які здійснюють свої повноваження в згаданій сфері вже на підставі профільних законів та положень. Деякі науковці виділяють також третю групу органів, які здійснюють функції контролю та нагляду за дотриманням та правозастосування на ринку цінних паперів. До цієї групи відносяться Міністерство внутрішніх справ, Служба безпеки України, Офіс Генерального прокурора, загальні та господарські суди [23].

Саме на ці державні органи покладений обов'язок забезпечення безпеки на ринку цінних паперів шляхом створення конкурентного середовища, визначення механізму тарифно-податкової політики, впровадження державних стандартів через

формування правового поля через державне регулювання ринку цінних паперів [24]. Іншими словами саме ці органи формують правила гри, що регламентують операції з цінними паперами на фондовому ринку.

В свою чергу ці правила гри регламентують контрольовану лінію поведінки суб'єктів на ринку цінних паперів. Органи державної влади мали б застосовувати такі економічні методи регулювання ринку цінних паперів як грошово-кредитну політику, фіскальну політику держави, інвестиційну політику, інноваційну політику, зовнішньоекономічну політику.

Вміле використання економічних методів з належною законодавчою базою в комплексі здатні значною мірою збільшити активність на корпоративному ринку цінних паперів, що й демонструє практика розвинених країн. До прикладу, зниження дохідності державних облігацій та зростання цін їх викупу на вторинному ринку призводить до перетоку капіталу з сегменту боргових цінних паперів на сегмент пайових цінних паперів. Збільшення попиту на акції, що торгуються на вторинному ринку, створює умови для нових емісій корпоративних паперів та залучення нових інвестицій підприємцями [25].

Висновки

Підводячи підсумки варто вказати, що держава системою управлінських заходів, які будуть враховувати можливості ринкового механізму, на основі збалансованого законодавства зможе скерувати активність суб'єктів економічної діяльності у відповідності з пріоритетами державної економічної політики. В Україні намагаються виходити на сучасний стан ринкових відносин, але інституційна модель не в змозі забезпечити економічну стабільність в Україні. Зважаючи на стан ринку цінних паперів в Україні та на законодавчу базу, яка регулює його діяльність можна ствердно сказати, що законодавець здійснив необдуману імплементацію моделей, передумов для використання яких не було створено. Як наслідок розвиток українського ринку цінних паперів не відповідає сучасним вимогам, що несе негативні наслідки, які проявляються у неотриманні інвестиційних ресурсів в економіку та дискредитації іміджу держави з ринковою економікою.

Мушу констатувати, що сучасний ринок цінних паперів в Україні не виконує своїх функцій. Можна сказати, що цей ринок виконує функцію перерозподілу прав власності на активи, рефінансуванням заборгованості, але, аж ніяк не центром залучення інвестицій. Частково це спричинено не забезпеченням його фінансової безпеки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Клименко В. В. Проблеми інтеграції фондового ринку України у світовий фінансовий простір. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2001. Випуск 49. С. 51.
2. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки: Закон України від 23.02.2006 No 3480-І. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15/ed20210805#Text>.
3. Барановський О. І. Філософія безпеки: монографія: у 2 т. Київ: УБС НБУ, 2014. Т. 2: Безпека фінансових інститутів.
4. Рынок ценных бумаг и его финансовые институты: учебное пособие / под ред. В. С. Таркановского. Санкт-Петербург: АОЛ Комплект, 1994.
5. Батяева Т. А., Столяров И. И. Рынок ценных бумаг: учеб. пособие. Москва: ИНФРА-М, 2006. 304 с.
6. Иванов А. А. Фондовый рынок как фактор влияния на экономическую безопасность страны: автореф. дис. ... канд. экон. наук: спец 08.00.05 — экономика и управление народным хозяйством (экономическая безопасность). Москва, 2007.
7. Базилевич В. Д., Шелудько В. М., Ковтун Н. В. та ін. Цінні папери: підручник. Київ: Знання, 2011.
8. Галанов В. А., Басов А. И. Рынок ценных бумаг: учебник. Москва: Финансы и статистика, 2006.
9. Миркин Я. М. Ценные бумаги и фондовый рынок. Москва: Перспектива, 1995.
10. Бердникова Т. Б. Модернизация безопасности национального фондового рынка. Проблемный анализ и государственно-управленческое проектирование. Москва: Изд. Ассоциация независимых экспертов, Центр изучения кризисного общества, 2010.

11. Кочетов Э., Петрова Г. Геоэкономика: финансы реальные и виртуальные (финансовый дуализм и его правовые аспекты). *Общество и экономика*. 2000. № 1.
12. Герасименко О. М. Индикатори оцінки стану економічної безпеки торговців цінними паперами: монографія. Черкаси: ТОВ Маклаут, 2012.
13. Паентко Т. В. Безпека фондового ринку в контексті зміцнення фінансової безпеки держави / Т. В. Паентко, М. В. Поплавська // *Збірник наукових праць Національного університету Державної податкової служби України*. 2011. № 2.
14. Ладюк О. Д. Фінансова безпека: характеристика складників. *Ефективна економіка*. 2016. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5280>.
15. Махмудов О. Г. Управління інвестиційними процесами в період виходу економіки з рецесії: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец 08.02.03 — організація управління, планування та регулювання економікою. Київ, 2001.
16. Уваров О. Обеспечение безопасности рынка ценных бумаг России [Электронный ресурс] / О. Уваров, Л. Фомина // Рынок ценных бумаг. — 1998. — № 17. — Режим доступа: <http://old.rcb.ru/archive/articles.asp?id=602>.
17. Старшинин С. А. Совершенствование регулирования российского рынка ценных бумаг как фактор обеспечения его экономической безопасности страны: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.10 — финансы, денежное обращение и кредит. Москва, 2011.
18. Пластун О. Л. Развитие системы финансовой безопасности субъектов предпринимательства сферы материального производства: автореф. дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.08 — гроші, фінанси і кредит. Суми, 2007.
19. Методичні рекомендації щодо оцінки рівня економічної безпеки України / за ред. акад. НАН України С. І. Пірожкова. Київ: НІМБ, 2003.
20. Гончаров С. В. Фінансова безпека ринку цінних паперів України. Полтавська аграрна державна академія. 2019. С. 40-42.
21. Коваленко В. В. Ринок цінних паперів в умовах структурних дисбалансів розвитку фінансового ринку України. *Приазовський економічний вісник*. 2019. No1. С. 172–178.
22. Про ринки капіталу та організовані товарні ринки. Закон України від 30.10.1996 No 448/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-vr/ed20220211#Text>.
23. Бурмака М. О. Регулювання фондового ринку в Україні. *Фінанси України*. 1998. № 11. С. 80.
24. Ковальова О. М. Інституційні аспекти розвитку фондового ринку України. *Науковий вісник Херсонського державного університету, серія: «Економічні науки»*. 2016. Вип.16. Ч. 1. С. 124-127.
25. Шкодіна І. В. Самоорганізація фондового ринку в умовах глобальної невизначеності: монографія. КИЇВ: УБС НБУ. 2013. 406 с.
26. Руда О. Л. Функціонування фондового ринку України, проблеми та перспективи розвитку. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2015. No 6. С. 794-798.

REFERENCES

1. Klymenko, V. V. (2001). Problems of integration of the stock market of Ukraine into the world financial space. *Bulletin of the Taras Shevchenko National University of Kyiv*, 49, 51. [in Russian].
2. On Securities and Stock Market: Law of Ukraine of 23.02.2006 No 3480-I. (2006). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15/ed20210805#Text>. [in Ukrainian].
3. Baranovsky, O. I. (2014). *Philosophy of security*. Kyiv: UBS NBU, 2: Security of financial institutions. [in Ukrainian].
4. Tarkanovsky, V. S. (1994). *The securities market and its financial institutions*. St. Petersburg: AOL Koplmeht. [in Russian].
5. Batyaeva, T. A., & Stolyarov, I. I. (2006). *Securities market*. Moscow: INFRA-M. [in Russian].
6. Ivanov, A. A. (2007). Stock market as a factor influencing the economic security of the country: author. dis. ... Cand. econ. Sciences: special 08.00.05 – economics and management of a national economy (economic safety). Moscow. [in Russian].
7. Bazylevych, V. D., Sheludko, V. M., & Kovtun, N. V. (2011). *Securities*. Kyiv: Knowledge. [in Ukrainian].
8. Galanov, V. A., Basov, A. I. (2006). *Securities market*. Moscow: Finance and Statistics. [in Russian].
9. Mirkin, Y. M. (1995). *Securities and stock market*. Moscow: Perspective. [in Russian].
10. Berdnikova, T. B. (2010). *Modernization of security of the national stock market. Problem analysis and public administration design*. Moscow: Ed. Association of Independent Experts, Center for Crisis Society Studies. [in Russian].
11. Kochetov, E., & Petrova, G. (2000). Goeconomics: real and virtual finance (financial dualism and its legal aspects). *Society and Economics*, 1. [in Russian].
12. Gerasimenko, O. M. (2012). *Indicators of assessment of the state of economic security of traders in securities*. Cherkasy: Maklout LLC. [in Ukrainian].

13. Paentko, T. V., & Poplavska, M. V. (2011). Security of the stock market in the context of strengthening the financial security of the state. *Collection of scientific works of the National University of the State Tax Service of Ukraine*, 2. [in Ukrainian].
14. Ladyuk, O. D. (2016). Financial security: characteristics of components. *Effective economy*, 11. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5280>. [in Ukrainian].
15. Mahmudov, O. G. (2001). Management of investment processes in the period of the economy out of recession: author. dis. ... Cand. econ. Sciences: special 08.02.03 – organization of management, planning and regulation of the economy. Kyiv. [in Ukrainian].
16. Uvarov, O., & Fomina, L. (1998). Security of the securities market of Russia. *Securities market*, 17. Retrieved from: <http://old.rcb.ru/archive/articles.asp?id=602>. [in Russian].
17. Starshinin, S. A. (2011). Improving the regulation of the Russian securities market as a factor in ensuring its economic security of the country:: author's ref. dis. ... Cand. econ. Science: special. 08.00.10 – finance, money circulation and credit. Moscow. [in Russian].
18. Plastun, O. L. (2007). Development of the system of financial security of business entities in the field of material production: author's ref. dis. ... Cand. econ. Science: special. 08.00.08 – money, finances and credit. Sumy. [in Ukrainian].
19. Pirozhkov, S. I. (2003). Methodical recommendations for assessing the level of economic security of Ukraine. Kyiv: NIMB. [in Ukrainian].
20. Goncharov, S. V. (2019). Financial security of the securities market of Ukraine. *Poltava Agrarian State Academy*, 40–42. [in Ukrainian].
21. Kovalenko, V. V. (2019). Securities market in terms of structural imbalances in the financial market of Ukraine. *Priazovsky Economic Bulletin*, 1, 172–178. [in Ukrainian].
22. On State Regulation of Securities Market in Ukraine. Law of Ukraine of October 30, 1996 No. 448/96-VR. (1996). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-вр/ed20220211#Text>. [in Ukrainian].
23. Burmaka, M. O. (1998). Stock market regulation in Ukraine. *Finance of Ukraine*, 11, 80. [in Ukrainian].
24. Kovaleva, O. M. (2016). Institutional aspects of the stock market of Ukraine. *Scientific Bulletin of Kherson State University, series: "Economic Sciences"*, 16(1), 124-127. [in Ukrainian].
25. Shkodina, I. V. (2013). *Self-organization of the stock market in conditions of global uncertainty*. Kyiv.: UBS NBU. [in Ukrainian].
26. Ruda, O. L. (2015). Functioning of the stock market of Ukraine, problems and prospects of development. *Global and national economic problems*, 6, 794–798. [in Ukrainian].

Marko Holovach, postgraduate student, Department of Finance, Banking and Insurance, Banking University, Ukraine

THE CONCEPT AND SENSE OF THE FINANCIAL SECURITY OF THE STOCK EXCHANGE

Abstract

The article examines the approaches of scholars and legislators to define the concept of the Stock Exchange, and it features the directions in the work of researchers to understand the financial security of the Stock Exchange. It is established that the State is responsible for regulating investment processes in the Stock Exchange, which is aimed at increasing resources and redirecting money to conduct transactions with securities in the Stock Exchange, the protection of participants should be guaranteed by the State. The need to stimulate the domestic investor – citizens and legal entities of Ukraine to increase their share in the Stock Exchange among other participants in this market. From this, the role of the State in forming a safe infrastructure of the Stock Exchange is determined. Based on the analyzed works, the circumstances that directly affect the financial security of the Stock Exchange are identified, namely: dependence on global economic processes, political, security, social factors, insufficient capitalization of the Stock Exchange, imbalance of instruments offered in the Stock Exchange, the uncertainty of individuals and legal entities in the financial stability of the domestic economy, low public interest in investing in securities, the level of income of the population. Considering the factors that affect the financial security of the Stock Exchange, has been studied its impact on the socio-economic stability of the State. The need to improve the mechanisms of financial security of the Stock Exchange as a set of joint actions and measures, the sequence of implementation of which will contribute to the development of the Stock Exchange in terms of increasing the number of external destructive factors. It is established that if the mechanisms of financial security of the Stock Exchange are improved, the consequences of the negative impact of the risk environment on the financial sphere will be reduced, the level of the financial sphere as a whole will increase and its economic growth will improve.

Keywords: Stock Exchange; financial market; influence on the Stock Exchange; investor; financial sphere; negative factors on the Stock Exchange.

Cite as: Holovach, M. (2022). The concept and sense of the financial security of the stock exchange. *Economic analysis*, 32 (2), 45-52. DOI: 10.35774/econa2022.02.045